



Miniszterelnökség

Iromány száma: **T/16218.**

Benyújtás dátuma: **2021-05-11 22:10**

Parlex azonosító: **N252OJTB0001**

Címzett: Kövér László, az Országgyűlés elnöke

Tárgy: Törvényjavaslat benyújtása

Benyújtó: Dr. Semjén Zsolt, miniszterelnök-helyettes

Előadó: dr. Varga Judit, igazságügyi miniszter

Törvényjavaslat címe: A polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről

A Kormány nevében mellékelten benyújtom a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről szóló törvényjavaslatot.

2021. évi törvény

a polgári peres eljárás elhúzóásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről

Az Országgyűlés

az igazságszolgáltatási tevékenység hatékonyságának ösztönzése,

a jogkeresők tisztességes és észszerű határidőn belül befejeződő eljáráshoz fűződő jogának kiteljesítése céljából, valamint

a bírósági polgári peres eljárások elhúzóásával szembeni hatékony jogorvoslat megteremtése érdekében

az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének végrehajtására a következő törvényt alkotja:

1. A törvény hatálya

1. §

E törvény hatálya a bírósági polgári peres eljárás (a továbbiakban: bírósági eljárás) elhúzóásával kapcsolatos vagyoni elégtétel iránti igény érvényesítésére terjed ki.

2. A bírósági eljárás időtartamának számítása és az észszerűnek minősülő időtartam

2. §

(1) A bírósági eljárás e törvény alkalmazásában az elsőfokú eljárás kezdőnapjától az eljárást befejező jogerős határozat közlésének napjáig tart.

(2) Az elsőfokú eljárás kezdőnapja a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele.

(3) Ha az igényérvényesítő fél az eljárást befejező jogerős határozat kihirdetésén jelen volt, az eljárást befejező jogerős határozat közlésének a napja a kihirdetés napja, ellenkező esetben a kézbesítés napja.

(4) A bírósági eljárás időtartamának számítása során e törvény alkalmazásában az eljárást befejező jogerős határozat alatt az első- és másodfokú eljárást befejező határozatot kell érteni, attól függően, hogy a bírósági eljárás melyik bírósági szinten fejeződött be jogerősen. Ha a jogerős határozat ellen felülvizsgálati kérelmet terjesztenek elő, az eljárást befejező jogerős határozat alatt a felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletet is érteni kell.

(5) Az eljárási szakasz az eljárási szakaszt befejező határozat meghozatalának napjáig tart.

3. §

(1) Az elsőfokú eljárás kezdőnapja a keresetlevél előterjesztésének a napja. Fizetési meghagyásos eljárással indult per esetén az elsőfokú eljárás kezdőnapja a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének a napja.

(2) Ha a bíróság a fellebbezést érdemben bírálja el, a másodfokú eljárás kezdőnapja az elsőfokú

eljárást befejező határozat meghozatalát követő nap. Az e bekezdés szerinti esetben a másodfokú eljárás időtartamát az elsőfokú eljárás időtartamához hozzá kell számítani a bírósági eljárás időtartama tekintetében.

(3) Ha a bíróság a fellebbezést visszautasítja, a másodfokú eljárás időtartama a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele.

(4) A megismételt eljárás vagy megismételt eljárési szakasz időtartamát és a jogerős közbenső ítélet meghozatalát követő eljárás időtartamát a bírósági eljárás időtartamához hozzá kell számítani. A megismételt eljárás kezdőnapja az új eljárásra és új határozat hozatalára utasító határozat meghozatalát követő nap. A jogerős közbenső ítélet meghozatalát követő eljárás kezdőnapja a közbenső ítélet jogerőre emelkedését követő nap. Az e bekezdés szerinti kezdőnap a bírósági eljárás időtartamába beleszámít.

(5) A megismételt eljárásra utasítás alapján lefolytatott eljárési szakaszt és a jogerős közbenső ítélet meghozatalát követően lefolytatott eljárési szakaszt a bírósági eljárásnak ahhoz az eljárési szakaszához kell hozzászámítani, amilyen szintű eljárési szakasznak megfelel.

4. §

(1) Ha a bíróság a perújítást megengedi, a perújítási elsőfokú eljárás kezdőnapja a perújítási kérelem előterjesztésének a napja. A megengedett perújítási eljárás időtartamát a perújítás alapjául szolgáló bírósági eljárás időtartamához hozzá kell számítani, azzal, hogy az e törvény szerinti eljárást befejező jogerős határozat közzétevése és a perújítási kérelem előterjesztésének napja közötti időtartam a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele.

(2) Ha a bíróság a perújítást nem engedi meg, a perújítási eljárás időtartama a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele.

(3) A perújítás eljárési szakaszai e törvény alkalmazásában önálló eljárési szakaszoknak minősülnek, azokat a perújítás alapjául szolgáló bírósági eljárás eljárési szakaszaihoz nem kell hozzászámítani.

5. §

(1) Ha a Kúria a felülvizsgálati kérelmet érdemben bírálja el, a felülvizsgálati eljárás kezdőnapja a felülvizsgálati kérelem alapját képező jogerős határozat meghozatalát követő nap. Az e bekezdés szerinti esetben a felülvizsgálati eljárás időtartamát, valamint a felülvizsgálati eljárás alapján megismételt eljárás vagy eljárési szakasz időtartamát a felülvizsgálat alapjául szolgáló bírósági eljárás időtartamához hozzá kell számítani.

(2) Ha a Kúria a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet vagy a felülvizsgálati kérelmet visszautasítja, vagy ha a felülvizsgálat engedélyezését megtagadja, a felülvizsgálati eljárás időtartama a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele a (3) bekezdés szerinti kivétellel.

(3) Ha a jogegységi panasz eljárás alapján a jogegységi panasz tanács a Kúriát új eljárásra és új határozat hozatalára vagy a felülvizsgálati eljárás lefolytatására utasítja, a jogegységi panasz eljárás kezdőnapja a jogegységi panasz eljárás alapját képező határozat meghozatalát követő nap. Az e bekezdés szerinti esetben a jogegységi panasz eljárás időtartamát, a jogegységi panasz eljárás alapját képező – a kérelem megtagadáshoz vezető – felülvizsgálati eljárás időtartamát, valamint a jogegységi panasz eljárás alapján megismételt vagy lefolytatott felülvizsgálati eljárás időtartamát is hozzá kell számítani az alapul szolgáló bírósági eljárás időtartamához.

6. §

(1) A bírósági eljárás időtartama akkor minősül észszerűnek – a (3)-(5) bekezdés szerinti eltérésekkel –, ha az az elsőfokú eljárás kezdőnapjától az eljárást befejező jogerős határozat közlésének napjáig nem haladja meg a hatvan hónapot.

(2) Az eljárási szakasz időtartama akkor minősül észszerűnek – a (3)-(5) bekezdés szerinti eltérésekkel –, ha

- a) az elsőfokú eljárás időtartama a harminc hónapot,
- b) a fizetési meghagyásos eljárással indult elsőfokú eljárás időtartama a harminchat hónapot,
- c) a másodfokú eljárás időtartama a tizennyolc hónapot, valamint
- d) a felülvizsgálati eljárás időtartama a tizenkét hónapot

nem haladja meg.

(3) A bírósági eljárás időtartama akkor minősül észszerűnek

- a) személyi állapotot érintő per,
- b) kiskorú gyermek tartása iránt indított per,
- c) sajtó-helyreigazítás iránt indított per, valamint
- d) munkaügyi per

esetében, ha az az elsőfokú eljárás kezdőnapjától az eljárást befejező jogerős határozat közlésének napjáig nem haladja meg a harminchat hónapot.

(4) A (3) bekezdés szerinti per esetében az eljárási szakasz időtartama akkor minősül észszerűnek, ha

- a) az elsőfokú eljárás időtartama a tizennyolc hónapot,
- b) a fizetési meghagyásos eljárással indult elsőfokú eljárás időtartama a huszonnégy hónapot,
- c) a másodfokú eljárás időtartama a tizenkét hónapot, valamint
- d) a felülvizsgálati eljárás időtartama a hat hónapot

nem haladja meg.

(5) A vagyoni elégtétel iránti igényt elbíráló bíróság az (1)-(4) bekezdésben meghatározott időtartamoknál rövidebb időtartamban is meghatározhatja a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz észszerűnek minősülő időtartamát, ha az egyedi ügy összes körülményének értékelése alapján erre a következtetésre jut, döntését azonban az eljárást befejező határozatában köteles megindokolni.

(6) A vagyoni elégtétel iránti igényt elbíráló bíróság az (1) és (3) bekezdésben meghatározott

időtartamoknál hosszabb időtartamban is meghatározhatja a bírósági eljárás észszerűnek minősülő időtartamát, ha perújítási eljárást is hozzá kell számítani az alapul szolgáló bírósági eljárás időtartamához és az egyedi ügy összes körülményének értékelése alapján erre a következtetésre jut, döntését azonban az eljárást befejező határozatában köteles megindokolni.

3. A vagyoni elégtételhez való jog

7. §

(1) Vagyoni elégtétel jár a félnek, ha a bírósági eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető joga sérül.

(2) Ha a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz 15. § szerint figyelembe vehető időtartama meghaladja az észszerűnek minősülő időtartamot, a fél a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz figyelembe vehető időtartamához igazodó, kormányrendeletben meghatározott mértékű pénzbeli igényt érvényesíthet vagyoni elégtételként.

8. §

(1) Nem jár vagyoni elégtétel a félnek, ha az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) a fél javára, a bírósági eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető jog sérelme miatt, a bírósági eljárás e törvény szerinti teljes időtartama vonatkozásában igazságos elégtétel megfizetésére kötelezte az államot.

(2) Ha az EJEB a fél javára a bírósági eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető jog sérelme miatt, a bírósági eljárás e törvény szerint figyelembe vehető időtartamának egy része vonatkozásában igazságos elégtétel megfizetésére kötelezte az államot, ugyanezen bírósági eljárással kapcsolatban az e törvény alapján megállapítandó vagyoni elégtétel összegébe be kell számítani az EJEB által megítélt igazságos elégtétel összegét. Ebben az esetben a félnek vagyoni elégtételként csak a beszámítás eredményeként fennmaradó különbözet jár.

(3) Ha a bíróság jogerős határozatában – a bírósági eljárás meghatározott időtartama vonatkozásában – a fél javára kifizetendő vagyoni elégtételről döntött, akkor ugyanezen bírósági eljárás vonatkozásában további vagyoni elégtétel iránti igény csak a vagyoni elégtétel szempontjából el nem bírált időszak vonatkozásában érvényesíthető. Ez utóbbi esetben – a bírósági eljárás figyelembe vehető időtartamának számítása során – a korábbi eljárásban megállapított időtartamot is figyelembe kell venni a feltételek fennállásának és az igény összecszerúségének vizsgálata során.

4. Bíróság előtti igényérvényesítés

9. §

(1) A vagyoni elégtétel iránti igényt a vagyoni elégtétel alapjául szolgáló bírósági eljárásban elsőfokon eljáró bírósággal szemben kell érvényesíteni. Ha az elsőfokon eljáró bíróság nem jogi

személy, az igényt azzal a törvényszékkal szemben kell érvényesíteni, amelynek illetékességi területén az elsőfokon eljáró bíróság található.

(2) A bíróság a vagyoni elégtétel iránti igényről polgári nemperes eljárásban (a továbbiakban: nemperes eljárás) dönt. A nemperes eljárásban kizárólag okirati bizonyításnak van helye.

(3) A nemperes eljárásban bírósági titkár nem járhat el.

(4) Azon eljárási kérdésekre, amelyeket ez az alcím eltérően nem szabályoz, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) rendelkezéseit a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel és a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvénynek a bírósági polgári nemperes eljárásokra vonatkozó általános rendelkezéseit kell alkalmazni.

10. §

A nemperes eljárás lefolytatására a Fővárosi Ítéltábla, a Szegedi Ítéltábla vagy a Pécsi Ítéltábla illetékességi területén található törvényszékkal szembeni igényérvényesítés esetén a Debreceni Törvényszék, a Győri Ítéltábla vagy a Debreceni Ítéltábla illetékességi területén található törvényszékkal szembeni igényérvényesítés esetén a Pécsi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel.

11. §

(1) A vagyoni elégtétel iránti igény fizetési meghagyásos eljárásban nem érvényesíthető.

(2) A vagyoni elégtétel iránti igény a folyamatban lévő és jogerősen befejezett bírósági eljárással kapcsolatban is érvényesíthető a nemperes eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon.

(3) A folyamatban lévő bírósági eljárással kapcsolatban az igényérvényesítésre csak akkor kerülhet sor, ha az igényérvényesítést megalapozó bírósági eljárás vagy eljárási szakasz időtartama már meghaladta a 6. § (1)-(4) bekezdése szerint észszerűnek minősülő időtartamot.

(4) Ha a bíróság folyamatban lévő bírósági eljárással kapcsolatban a bírósági eljárás meghatározott szakasza vonatkozásában a fél számára jogerős határozatában vagyoni elégtételt ítélt meg, a fél ugyanezen folyamatban lévő bírósági eljárással kapcsolatban csak a vagyoni elégtétel tárgyában hozott érdemi határozat jogerőre emelkedésétől számított egy év elteltével terjeszthet elő ismételt vagyoni elégtétel megfizetése iránti igényt.

(5) Ha a jogerősen befejezett bírósági eljárással kapcsolatban megindított vagyoni elégtétel érvényesítésére irányuló nemperes eljárás folyamán a befejezett eljárással összefüggő, a bírósági eljárás időtartamába beszámítható perújítási vagy felülvizsgálati eljárás indul, a vizsgált bírósági eljárás e törvény alkalmazásában folyamatban lévő ügynek minősül.

(6) Jogerősen befejezett bírósági eljárással kapcsolatban a fél az igényérvényesítésre irányuló

nemperes eljárást a bírósági eljárást befejező jogerős határozat kézhezvételétől számított négy hónapos jogvesztő határidőn belül indíthatja meg.

12. §

(1) A nemperes eljárást megindító kérelemben (ezen alcím alkalmazásában a továbbiakban: kérelem) fel kell tüntetni:

- a) a nemperes eljárást lefolytató bíróság megnevezését és azokat az adatokat, amelyekből e bíróság hatásköre és illetékessége megállapítható,
- b) a kérelmező, valamint képviselője nevét, lakóhelyét vagy székhelyét, a kérelem előterjesztésére való jogosultság jogcímét,
- c) a kérelmezett nevét és székhelyét,
- d) az érvényesíteni kívánt jogot,
- e) a bírósági eljárást lefolytató elsőfokú bíróság megnevezését és az elsőfokú bírósági ügyszámot, a bírósági eljárásban részt vevő felek nevét és a per tárgyát,
- f) a bírósági eljárás vagy az igényérvényesítéssel érintett eljárási szakasz e törvény alapján számított időtartamát,
- g) a kérelmező által e törvény és a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel mértékéről és a kifizetendő összeg számításának szabályairól szóló kormányrendelet rendelkezései alapján számított vagyoni elégtétel összegét,
- h) – ha az EJEK előtt a kérelemben megjelölt bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatban a kérelmező által kezdeményezett eljárás (a továbbiakban: EJEK eljárás) volt vagy van folyamatban – az EJEK ügyszámát, eljárást befejező határozat meghozatala esetén az EJEK eljárást befejező határozatának számát is,
- i) a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet, valamint
- j) a rendelkezésre álló bizonyítékokat és bizonyítási indítványokat.

(2) A kérelemhez csatolni kell az EJEK eljárásban meghozott eljárást befejező határozatot is, ha annak meghozatalára sor került.

13. §

(1) A bíróság általános intézkedési kötelezettségének határideje legfeljebb tizenöt nap.

(2) A bíróság hivatalból intézkedik a vizsgálandó bírósági eljárás szükséges ügyirat másolatainak beszerzése iránt.

(3) A bíróság hivatalból vizsgálja, hogy volt-e vagy van-e folyamatban a kérelemben megjelölt bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatban EJEK eljárás, szükség esetén – az ezzel összefüggő adatok beszerzése érdekében – az EJEK eljárásban az államot képviselő minisztert megkeresi.

(4) A bíróság a kérelmet akkor is visszautasítja, ha folyamatban lévő bírósági eljárás meghatározott szakasza vonatkozásában a fél részére jogerős határozatában már vagyoni elégtételt ítélt meg, és a fél ugyanezen folyamatban lévő bírósági eljárással kapcsolatban – a korábbi vagyoni elégtétel

teljesítésére kötelező határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven belül – terjeszt elő további vagyoni elégtétel megfizetése iránti igényt.

14. §

(1) Ha a kérelem érdemi vizsgálatra alkalmas, a bíróság a kérelem kézbesítésével egyidejűleg felhívja a kérelmezettet, hogy a kérelem kézbesítésétől számított harminc napon belül terjessze elő elleniratát. A bíróság a kérelmezett indokolt kérelmére az ellenirat benyújtására előírt határidőt kivételesen, legfeljebb tizenöt nappal meghosszabbíthatja.

(2) Az elleniratban fel kell tüntetni:

- a) a nemperes eljárást lefolytató bíróság nevét és a bírósági ügyszámot,
- b) a felek nevét, lakóhelyét vagy székhelyét, eljárásbeli állását,
- c) a kérelmezett jogi képviselőjének nevét és székhelyét,
- d) – ha a kérelmezett azzal védekezni kíván – az eljárás megszüntetésére alapot adó okot, az azt megalapozó jogszabályhelyet,
- e) a kérelem vitatott részét,
- f) a kérelmező azon eljárási cselekményét, illetve szükséges eljárási cselekménye elmulasztását alátámasztó tényeket, amelyek a kérelmezett álláspontja szerint megalapozzák – a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz vonatkozásában – meghatározott időtartam figyelmen kívül hagyását,
- g) az f) pont szerinti eljárási cselekményre, illetve mulasztásra tekintettel figyelmen kívül hagyandó időtartamot,
- h) a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz e törvény alapján figyelembe vehető időtartamát, valamint
- i) a rendelkezésre álló bizonyítékokat és bizonyítási indítványokat.

15. §

(1) A nemperes eljárásban a bíróság – ha a döntéshez szükséges – indítványra vagy hivatalból, további nyilatkozattételre, illetve okirat csatolására is felhívhatja a kérelmezőt és a kérelmezettet.

(2) A bíróságnak az ellenirat beérkezését követő három hónapon belül az eljárást befejező érdemi határozatát meg kell hoznia.

(3) A bírósági eljárás vagy eljárási szakasz időtartamába nem számítható bele az az eljárás előrehaladását nem szolgáló időtartam, amely a kérelmező érdekkörében felmerült, elhárítható ok miatt, szükségtelenül telt el.

(4) A bírósági eljárás vagy eljárási szakasz időtartamába nem számítható bele az a bírósági eljárás előrehaladását nem szolgáló időtartam, amely a bíróság érdekkörében felmerült, elhárítható ok miatt, szükségtelenül telt el, ha a kérelmező – habár arra jogszabályban biztosított lehetősége volt – nem nyújtott be kifogást az eljárás elhúzódása miatt.

(5) A bíróság – a nemperes eljárásban előterjesztett kérelem és ellenirat tartalmának korlátai között – mérlegeli, hogy a bírósági eljárásban félnek minősülő kérelmező, valamint a bírósági eljárást

lefolytató bíróság eljárási cselekménye, illetve mulasztása mennyiben járult hozzá az észszerűnek minősülő időtartam meghaladásához. A bíróság e körülmények értékelését követően határozza meg a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz figyelembe vehető időtartamát.

16. §

(1) A nemperes eljárásban nincs helye:

- a) beavatkozásnak,
- b) a felek megegyezésén alapuló szünetelésnek,
- c) ideiglenes intézkedés elrendelésének,
- d) meghallgatásnak, valamint
- e) felülvizsgálatnak.

(2) A Pp. 121. § (1) bekezdés c)–f) pontjában meghatározott esetekben a szünetelés tartama legfeljebb egy hónap.

17. §

(1) Ha a bíróság a nemperes eljárás folyamán megállapítja, hogy az EJEb előtt a bírósági eljárás vizsgált szakaszának elhúzódásával kapcsolatban a kérelmező által kezdeményezett eljárás van folyamatban, az EJEb eljárásának befejezéséig – a (2) bekezdésben foglalt kivételekkel – a nemperes eljárást felfüggeszti.

(2) Az (1) bekezdés alapján nincs helye a nemperes eljárás felfüggesztésének, ha

- a) a kérelem visszautasításának van helye, vagy
- b) az EJEb a nemzeti jogorvoslat igénybevételének lehetőségére tekintettel
 - ba) az eljárását, illetve az ügy tárgyával összefüggő kérelmek vizsgálatát felfüggeszti,
 - bb) az eljárása alapjául szolgáló kérelmet amiatt nyilvánítja elfogadhatatlannak, mert az idő előtti, vagy
 - bc) a nemzeti jogorvoslat kimerítésének szükségességére vonatkozó álláspontjáról bármilyen módon értesítést küld vagy tájékoztatást tesz közzé.

18. §

(1) A másodfokú bíróság az elsőfokú nemperes eljárást érdemben befejező végzés elleni fellebbezést negyvenöt napon belül, az egyéb végzések elleni fellebbezést harminc napon belül bírálja el.

(2) A nemperes eljárást befejező jogerős érdemi határozatnak ugyanaz a hatálya, mint a jogerős ítéletnek.

5. Záró rendelkezések

19. §

Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni

elégtétel mértékét, valamint a kifizetendő összeg számításának szabályait rendeletben állapítsa meg.

20. §

Ez a törvény 2022. január 1. napján lép hatályba.

21. §

(1) E törvényt a hatálybalépésekor folyamatban lévő, valamint az azt követően indult bírósági eljárásokkal kapcsolatos vagyoni elégtétel iránti igényekre kell alkalmazni.

(2) E törvény rendelkezéseit – a (3) bekezdés szerinti kivétellel – 2022. december 31. napjáig azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy vagyoni elégtétel iránti igény csak jogerősen befejezett bírósági eljárással kapcsolatban érvényesíthető.

(3) E törvény hatálybalépését követő négy hónapos jogvesztő határidőn belül a bírósági polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel iránti igény e törvény szerinti érvényesítésére az a fél is jogosult, akinek a bírósági eljárás elhúzódása miatt az EJEH-hez benyújtott kérelmét az EJEH e törvény hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, de még nem bírálta el, kivéve, ha a kérelem EJEH-hez történő benyújtásakor az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 35. cikkének 1. bekezdésében meghatározott, az adott ügyre vonatkozó határidő már eltelt.

22. §

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 62. § (1) bekezdés m) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A felet – ideértve a beavatkozót és az érdekeltet is – illetékfeljegyzési jog illeti meg, a jogegységi panasz eljárás kivételével:)

„m) a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítése iránt indított bírósági nemperes eljárásban;”

Általános indokolás

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének megerősítésével Magyarország kötelezettséget vállalt arra, hogy biztosítja az észszerű időn belüli eljáráshoz való jog érvényesülését a 6. cikk alapján, továbbá ezen jog megsértése esetére biztosítja a hatékony jogorvoslathoz való jogot a 13. cikk alapján. A tisztességes és észszerű időn belüli eljáráshoz való jog, valamint azzal összefüggésben a hatékony jogorvoslathoz való jog deklarálása az Alaptörvény XXVIII. cikkében is megjelenik.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) az elmúlt évtizedekben többször jelezte, hogy az Egyezmény 13. cikkében foglalt követelmény teljesítésére a magyar jogrendszer nem biztosít olyan, az EJEK által hatékonyan ítélt hazai jogorvoslatot, amely a bírósági eljárások elhúzódásának megelőzését, illetve az ilyen eljárásokkal okozott jogsérelem orvoslását kimerítően szolgálná. A Gászó kontra Magyarország ügyben meghozott ítéletében az EJEK felhívta hazánkat, hogy hozzon létre olyan hazai jogorvoslatot vagy jogorvoslat-együttest, amely megfelelő módon, az EJEK esetjogában lefektetett egyezményes elvekkel összhangban állva képes kezelni az ítéletben azonosított strukturális hiányosságokat.

Az azóta eltelt időszakban 2018. január 1. napján hatályba lépett a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.), a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény, valamint 2018. július 1. napján hatályba lépett az új büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény. Az új eljárásjogi kódexek szabályozása rendszerszinten kívánja elejét venni az eljárások elhúzódásának.

A magyar eljárásjogi szabályozás strukturális megújítása mellett ugyanakkor szükséges az egyes ágazati eljárási szabályrendszerek sajátosságaihoz igazodó, az eljárás esetleges elhúzódásával okozott jogsérelmet kompenzáló jogorvoslati eljárás megteremtése is. Az előkészített, a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről szóló törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) – az ágazati sajátosságok figyelembe vételével – a polgári peres eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető jogot helyezi speciális jogvédelem alá, szabályozza az alapjogsérelem vagyoni (pénzbeli) elégtétellel történő kompenzálását, illetve az ennek érvényesítését lehetővé tevő eljárást.

A Javaslat vagyoni elégtétel néven új jogkövetkezményt határoz meg az alapjogi sérelem kompenzálására, ezzel elhatárolja ezt a vagyoni kompenzációt a kártalanítás, kártérítés, sérelemdíj jogintézményeitől.

A Javaslat kifejezésre juttatja, hogy a bírósági eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető jog sérelme olyan feltétlen helytállási kötelezettséget teremt, amely alól nem lehet mentesülni a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) kártérítésre irányadó szabályai szerint. Mivel a Ptk.-ban a sérelemdíj és a kártalanítás szabályai között elhelyezett utaló normák több ponton visszautalnak – előbbi a felelősség megállapításával és a sérelemdíj összegszerűségével, utóbbi a kártalanítás módjával és

mértékével kapcsolatban – az alkalmazott kártérítési jogra, ezért dogmatikailag helytállóbb e jogintézményektől eltérő terminológiát használni a Javaslatban az alapjog megsértéséhez fűződő jogkövetkezmény elnevezésére. Az új *sui generis* jogintézmény bevezetésével a Javaslat különválasztja ezt az alapjogvédelmet a személyiségi jogi védelemtől is, elismerve ezzel a jogirodalomban és a bírósági joggyakorlatban uralkodó felfogást, amely szerint e jogsérelem nem személyiségi jogsértést valósít meg (amelynek egyik vagyoni szankciója a sérelemdíj), hanem attól elkülönülő alapjogsértést. Tekintettel arra, hogy nem valamely kár okozása vagy személyiségi jog megsértése – hanem meghatározott alapjog megsértése – a vagyoni elégtétel megítélésének az alapja, a vagyoni elégtétel igénylése nem érinti a félnek azt a jogát, hogy a Ptk.-nak a bírósági jogkörben okozott károkért való felelősségre vonatkozó szabálya [Ptk. 6:549. § (1) bekezdés], illetve a Ptk. 2:52. §-a szerinti sérelemdíj érvényesítésére vonatkozó szabálya szerint pert indítson a bírósági eljárás elhúzódásával összefüggésben őt ért kár, illetve nemvagyoni sérelem orvoslása érdekében.

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. § (2) bekezdés a) pontja alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

Részletes indokolás

1. §

A Javaslat tárgyi hatálya alá a polgári peres eljárások tartoznak. Indokolt ugyanakkor utalni a Javaslat 3. § (1) bekezdésének szabályozására. Ha ugyanis a fizetési meghagyásos eljárás alakul polgári perré, akkor a polgári peres eljárás kezdő időpontjaként a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének az időpontját kell figyelembe venni. Ilyen esetben a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem benyújtása minősül keresetindításnak, azaz a fizetési meghagyásos eljárás a peres eljárás hatálya alá tartozik az igényérvényesítési folyamat teljes időtartama szempontjából.

2. §

A Javaslat általánosságban, főszabályként rögzíti a bírósági eljárás időtartamát, amelyhez az eljárás elhúzódásának kompenzálását szolgáló vagyoni elégtétel összegszerűsége igazodik. E szerint a bírósági eljárás az elsőfokú eljárás kezdőnapjától az eljárást befejező jogerős határozat közlésének napjáig tart. A Javaslat az egyértelműség érdekében rögzíti, hogy az összegszerűség alapját képező időtartamba a kezdőnap, azaz az elsőfokú eljárás megindításának napja nem számít bele, igazodva az ezzel tartalmilag egyező jogrendszeri szabályozásokhoz. Az időtartam számítása szempontjából az eljárást befejező jogerős határozat közlésének a napja tekinthető a bírósági eljárás befejező időpontjának, amely napot be kell számítani az időtartamba. A határozat

közlése alatt annak kihirdetését és kézbesítését egyaránt érteni kell. Ha az ítélet kihirdetésén a fél jelen van, akkor az ítélet a fél vonatkozásában már a kihirdetéssel közöltnek tekintendő. Ha a fél nincs jelen az ítélethirdetésen, akkor az ítélet kézbesítésének a napja tekintendő a közlés napjának.

A bírósági eljárás időtartamának számítása során az eljárást befejező jogerős határozat alatt az első- és másodfokú határozatot kell érteni, attól függően, hogy a bírósági eljárás melyik bírósági szinten fejeződött be jogerősen. A perújítás ez utóbbi esetben azért nincs külön nevesítve, mert annak során is első-, illetve másodfokú határozatot hoznak a bíróságok. Ha a jogerős határozat ellen felülvizsgálati kérelmet terjesztenek elő, az eljárást befejező jogerős határozat alatt a felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletet kell érteni, mert csak ítélethozatal esetén fejeződik be véglegesnek tekinthető módon a Kúria előtt a bírósági eljárás, ezzel ellentétben hatályon kívül helyezés esetén megismételt eljárásra kerül sor.

Az eljárási szakasz (például elsőfokú eljárás) az eljárási szakaszt befejező határozat meghozatalának napjáig tart, tekintettel arra, hogy ha az adott eljárási szakaszt egy másik eljárási szakasz (például másodfokú eljárás) követi, akkor az eljárási szakaszok tartamát a bírósági eljárás teljes tartama tekintetében össze kell számítani. A másodfokú eljárás kezdőnapja pedig az elsőfokú eljárást befejező határozat meghozatalát követő nap.

3. §

Főszabály szerint az elsőfokú eljárás kezdőnapja a keresetlevél benyújtásának a napja. Ha azonban a fizetési meghagyásos eljárás alakul polgári perré, akkor a polgári peres eljárás kezdő időpontjaként a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének az időpontját kell figyelembe venni. Ilyen esetben a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem benyújtása minősül keresetindításnak, azaz a fizetési meghagyásos eljárás a peres eljárás hatálya alá tartozik az igényérvényesítési folyamat teljes időtartama szempontjából.

Ha a bíróság a fellebbezést érdemben bírálja el, akkor az elsőfokú és a másodfokú eljárás teljes időtartama összeadódik, amelybe az elsőfokú határozat meghozatalától a fellebbezés előterjesztéséig terjedő időtartam is beleszámít. Ha azonban a benyújtott fellebbezés érdemi vizsgálatra bármely okból nem alkalmas, és ezért azt a bíróság jogerősen visszautasítja, a fellebbezési eljárás időtartama a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele. E szabályozás indoka a visszaélések elkerülése, annak megakadályozása, hogy az igényérvényesítést ne alapozhassa meg alaptalan eljárásindítás.

A megismételt eljárás vagy megismételt eljárási szakasz időtartamát és a jogerős közbenső ítélet meghozatalát követő eljárás időtartamát a bírósági eljárás időtartamához hozzá kell számítani. E szabállyal összefüggésben fontos hangsúlyozni, hogy bármilyen eljárás eredményeképpen kerül is sor a bírósági eljárás meghatározott szakaszának megismétlésére, azt a bírósági eljárás időtartamához hozzá kell számítani, mégpedig ahhoz az eljárási szakaszhoz, amelynek megismétlésére vonatkozik. Ha tehát az elsőfokú eljárás megismétlésére kötelez például a

másodfokú határozat, akkor a korábban lefolytatott elsőfokú eljárás időtartamához hozzá kell számítani a megismételt elsőfokú eljárás időtartamát is, ha pedig a megismételt elsőfokú eljárást követően másodfokú eljárás lefolytatására is sor kerül, annak időtartamát a korábban lefolytatott másodfokú eljárás időtartamához kell hozzászámítani. A jogerős közbenső ítélet meghozatalát követően pedig értelemszerűen a követelés megszerzésének megállapítására irányuló elsőfokú eljárás időtartamát is hozzá kell számítani a közbenső ítélet meghozatala érdekében korábban lefolytatott elsőfokú eljárás időtartamához. Értelemszerűen irányadó ez a másodfokú eljárásokra is. A megismételt elsőfokú eljárás ugyanakkor nem minősül a bírósági eljárást megkezdő elsőfokú eljárásnak, mivel ekkor már a bírósági eljárás folyamatban van, ezért annak kezdőnapja a folyamatban lévő eljárás időtartamába beleszámít.

4. §

A Javaslát perújítás esetén a bíróság által megengedett perújítási eljárás időtartamát engedi beszámítani a bírósági eljárás összeszámítható időtartamába. A bírósági eljárás e törvény szerint számított időtartamába ugyanakkor nem számítandó bele az eljárást befejező jogerős határozat közlése és a perújítási kérelem előterjesztésének napja közötti időtartam, tekintettel arra, hogy a perújítási eljárás olyan rendkívüli – nem fellebbezési jellegű – perorvoslat, amely esetlegesen, sajátos okok fennállása esetén, akár a jogerős határozat meghozatalát követő hosszabb idő (például 5 év) elteltével kerül megindításra, nem a korábbi ítélet jogi tévedéseinek kiküszöbölésére szolgál.

Ugyancsak nem indokolt – a fellebbezési eljáráshoz hasonlóan – lehetőséget biztosítani az alaptalan perújítási kérelem alapján lefolytatott eljárás időtartamának beszámítására, amely esetben nem kerül sor a kérelem érdemi vizsgálatára. E szabályozás indoka a visszaélések elkerülése, annak megakadályozása, hogy az igényérvényesítést ne alapozhassa meg alaptalan eljárásindítás.

A perújítási eljárás eljárási szakaszai (például elsőfokú vagy másodfokú eljárás) a Javaslát alapján önálló eljárási szakaszoknak minősülnek, vagyis azokat – a megismételt eljárásra vonatkozó szabályoktól eltérően – nem kell a perújítás alapjául szolgáló eljárás eljárási szakaszainak (elsőfokú, másodfokú, felülvizsgálati eljárás) időtartamához hozzászámítani.

5. §

A fellebbezési és perújítási eljárás időtartamának szabályozásához igazodó szabályok kerülnek meghatározásra a felülvizsgálati eljárás időtartamának számításával összefüggésben is. Érdemi vizsgálat esetén a felülvizsgálati eljárás időtartama hozzászámítódik az alapeljárás teljes időtartamához, beleértve az alapeljárás befejezésétől a felülvizsgálat kezdeményezéséig tartó időszakot is. Alaptalan eljárásindítás esetén ugyanakkor nem kerül sor a felülvizsgálati eljárás időtartamának beszámítására. A szabályozás indoka itt is a visszaélések elkerülése, annak megakadályozása, hogy az igényérvényesítést ne alapozhassa meg alaptalan eljárásindítás.

Rögzítésre kerül továbbá, hogy ha a jogerősen befejeződött alapeljárással összefüggésben

felülvizsgálati eljárás indul, és annak következményeként a Kúria új eljárás lefolytatásának szükségességéről dönt, a felülvizsgálat, illetve az annak alapján folytatott új eljárás idejét is hozzá kell számítani az alapeljárás Javaslat szerint számított időtartamához. Ez esetben az alapeljárást megindító irat benyújtásától a felülvizsgálati eljárás befejezéséig, illetve új eljárás lefolytatása esetén az annak során meghozott eljárást befejező jogerős határozat közléséig terjedő időintervallumot kell figyelembe venni.

A Javaslat meghatározza továbbá a jogegységi panasz eljárás alapján lefolytatott felülvizsgálati eljárás vagy megismételt eljárási szakaszok időtartamának beszámítására vonatkozó szabályokat is. A jogegységi panasz eljárás ugyanis vezethet a korábbi felülvizsgálati eljárás újbóli lefolytatásához, valamint a megtagadott felülvizsgálat tényleges lefolytatásához is. Ha a megismételt vagy lefolytatott felülvizsgálati eljárás alapján a korábban lefolytatott bírósági eljárás valamely szakaszának vagy szakaszainak megismétlésére is sor kerül, ezeknek időtartama értelemszerűen hozzászámít az e törvény szerint vizsgálandó időtartamhoz.

6. §

A Javaslat meghatározza azokat az észszerűnek tekinthető időtartamokat, amelyeknek feltétlenül elégségesnek kell lenniük ahhoz, hogy a bíróság az adott ügyben a megalapozott döntéséhez szükséges eljárási cselekményeket lefolytassa, vagy lefolytattassa. Ezen időtartamok túllépése az, amit a jogalkotó a bírósági eljárás tekintetében objektív szempontból olyannak tekint, amely alkalmas az alapvető jog megsértésére. A Javaslat a polgári peres eljárás befejezéséhez általánosan öt éves időtartamot (hatvan hónap) nyilvánít feltétlenül elégségesnek. Meghatározott, gyors elbírálást igénylő ügyek (például személyállapoti perek, gyermek tartása iránt indított perek, munkaügyi perek) esetén rövidebb objektív időtartam kerül meghatározásra a teljes bírósági eljárás (értve ez alatt az elsőfokú eljáráshoz kapcsolódó rendes és rendkívüli perorvoslati eljárásokat is) vonatkozásában. A szabályozás a jogsérelem gyors orvoslását igénylő ügyekhez kapcsolódó szigorúbb követelményekkel arra is ösztönzőleg kíván hatni, hogy ezekben az ügyekben hamarabb szülessenek meg a jogvédelmet garantáló érdemi döntések.

Külön meghatározásra kerül az is, hogy az egyes bírósági szintekhez kapcsolódó eljárások (például elsőfokú eljárás vagy másodfokú eljárás) időtartama meddig minősül észszerűnek. Ezzel összefüggésben indokolt megemlíteni, hogy a perújítási eljárás esetén első- és másodfokú eljárás lefolytatására is sor kerülhet, ezért külön nevesítése nem indokolt, vonatkozásában az első- és másodfokú eljárásra vonatkozó szabályok irányadók.

Ha az eljárás fizetési meghagyásos eljárásból alakul perré, akkor indokolt figyelembe venni a fizetési meghagyásos eljárás lefolytatásához szükséges időtartamot is, ezért a perré alakult elsőfokú eljárások tekintetében hosszabb időtartam meghatározása indokolt.

Ha azonban az egyedi ügy körülményei indokolják, a kompenzációt elbíráló bíróság – bírói mérlegelés alapján – rövidebb időtartamban is meghatározhatja az adott eljárás vagy eljárási szakasz lefolytatásához szükséges észszerű időtartamot.

A teljes bírósági eljárás észszerű időtartamát ugyanakkor a törvényben meghatározott objektív időtartamnál hosszabb időtartamban is meghatározhatja a kompenzációt elbíráló bíróság, ha perújítási eljárást is hozzá kell számítani az alapul szolgáló bírósági eljárás időtartamához és az egyedi ügy összes körülményének értékelése alapján erre a következtetésre jut. A szabályozás itt bemutatott rendszere biztosítja a megfelelő egyediesítés lehetőségét.

Folyamatban lévő és befejezett ügygel kapcsolatban is érvényesíthető a vagyoni elégtétel iránti igény, akár a teljes bírósági eljárás időtartama, akár annak valamely eljárási szakasza meghaladja a Javaslatban meghatározott észszerű időtartamot.

7. §

A vagyoni elégtétel a bírósági eljárásban félként részt vett személyt az alapvető jogának sérelmére tekintettel illeti meg. Ez a szabály egyben meghatározza a vagyoni elégtétel iránti igény előterjesztésére jogosult személyek körét is. Eszerint vagyoni elégtételre kizárólag a fél jogosult. Az eljárásban részt vevő egyéb személyek – például beavatkozó – számára a Javaslat nem biztosít igényérvényesítési jogosultságot.

A Javaslat egyrészt megállapítja azt az észszerű időtartamot, amit feltétlenül elégségesnek kell tekinteni a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz befejezéséhez, másrészt kimondja, hogy ennek az időtartamnak a meghaladása az, amely a vagyoni elégtétel érvényesítését megalapozza.

A megítélhető összeg a bírósági eljárás Javaslat alapján figyelembe vehető időtartamához igazodik. A Javaslat felhatalmazása alapján kiadott kormányrendeletben kerül meghatározásra az a tételes összeg, amely alapul szolgál a vagyoni elégtétel mértékének meghatározásánál.

8. §

A Javaslat meghatározza azokat a kizáró okokat, amelyek fennállása esetén vagyoni elégtétel iránti igény nem érvényesíthető. Az egyik kizáró okot az az eset jelenti, amikor a fél az EJEK előtti eljárásban már részesült ún. igazságos elégtételben a bírósági eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető jog sérelme miatt. E szabály célja a kétszeres elbírálás lehetőségének elkerülése, ezért a Javaslat ez esetben is csak annyiban zárja ki a fél vagyoni elégtételre való jogosultságát, amennyiben a vagyoni elégtétel alapjául szolgáló bírósági eljárás időtartama az EJEK által már kompenzációra került, és csak abban az esetben kizárt az igényérvényesítés, ha a fél a bírósági eljárás Javaslat szerint figyelembe vehető teljes időtartama vonatkozásában igazságos elégtételben részesült. Ha a fél a vizsgált bírósági eljárásnak nem a – Javaslat alapján figyelembe vehető – teljes időtartamára kapott igazságos elégtételt az EJEK-től, akkor fennáll a lehetősége annak, hogy a fennmaradó időre a Javaslat alapján vagyoni elégtétel iránti igényt érvényesítsen. A Javaslat arról is rendelkezik, hogy ez utóbbi esetben a bírósági eljárás teljes időtartamára eső vagyoni elégtétel összegébe be kell számítani az EJEK által megítélt igazságos elégtétel összegét, és a félnek vagyoni elégtételként csak a beszámítás eredményeként fennmaradó különbözet jár.

Ha az elhúzódó bírósági eljárás meghatározott időtartama után járó vagyoni elégtételről már jogerős döntés született, akkor ugyanezen bírósági eljárás vonatkozásában csak a korábbi jogerős határozat által el nem bírált időszak vonatkozásában indítható újabb igényérvényesítési eljárás. Előfordulhat azonban, hogy az el nem bírált időszak önállóan nem, csak a korábban elbírált időszakokkal egybeszámítva szolgálhat vagyoni elégtétel alapjául. Ha a bírósági eljárás időtartamának számítása szempontjából ezek az időszakok összeszámíthatók, akkor az újabb eljárásban a korábbi eljárási szakasz időtartamát természetesen figyelembe kell venni azzal, hogy a kifizetendő vagyoni elégtétel összegét az el nem bírált időszak vonatkozásában kell megállapítani.

9. §

A fél a vagyoni elégtétel alapjául szolgáló bírósági eljárásban elsőfokon eljáró bírósággal szemben érvényesítheti igényét. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a vagyoni elégtétel iránti igényt mindig azzal a jogi személy bírósággal szemben kell érvényesíteni, amelynek elnöke az elhúzódó ügyben eljáró bíróság bírái tekintetében a munkáltatói jogokat gyakorolja. Ha tehát elsőfokon járásbíróság járt el, akkor az a jogi személy törvényszék lesz az eljárásban a kérelmezett, amelynek illetékességi területén az elsőfokon eljáró járásbíróság található.

A vagyoni elégtétel iránti igény bírósági polgári nemperes eljárásban (a továbbiakban: nemperes eljárás) érvényesíthető. A nemperes eljárásban kizárólag okirati bizonyításnak van helye. A bíróság a rendelkezésre álló bírósági ügyiratok és a felek nyilatkozatai alapján, egyszerűsített írásbeli eljárásban dönt, ami az eljárás hatékony és gyors lefolytatását szolgálja. A nemperes eljárásban azonban garanciális okokból bírósági titkár nem, hanem kizárólag csak bíró járhat el.

A nemperes eljárás háttérjogszabályául a Pp. szolgál, a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel, valamint arra a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény általános szabályait is mögöttesen alkalmazni kell. Erre tekintettel a Javaslat már csak az általánostól eltérő, különös szabályokat határozza meg a nemperes eljárás vonatkozásában.

10. §

A Javaslat hatásköri és kizárólagos illetékességi szabállyal a Debreceni és a Pécsi Törvényszékhez telepíti a nemperes eljárás elbírálását. Ez a szabály kettős célt szolgál: egyrészt mérsékli az ügyterhet azzal, hogy nem egy bíróság kizárólagos illetékességét állapítja meg, másrészt kiküszöböli az alapügyben való érintettség miatt a kizárással és az eljáró bíróság kijelölésével kapcsolatos idővesztéséget. Az általános jellegű (alapvetően lakóhelyhez igazodó) illetékességi szabályok alkalmazása esetén ugyanis sok esetben annak a bíróságnak kellene elbírálnia a vagyoni elégtétel iránti igényt, amelyik a kompenzáció alapját képező bírósági ügyben is eljár. Kijelölt bíróságok eljárásával ez a probléma jelentősen csökkenthető.

11. §

A vagyoni elégtétel iránti igény fizetési meghagyásos eljárásban nem érvényesíthető, az

igényérvényesítést közvetlenül a nemperes eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon kell megindítani.

Vagyoni elégtétel iránti igény folyamatban lévő és jogerősen befejezett bírósági eljárással kapcsolatban is érvényesíthető, folyamatban lévő ügy esetén azonban az igényérvényesítés feltétele, hogy a Javaslat szerinti észszerűnek minősülő időtartamot a pertartam vagy az adott eljárási szakasz (például elsőfokú eljárás) tartama meghaladja. Indokolt azonban korlátozni az igényérvényesítés lehetőségét folyamatban lévő üggyel összefüggésben oly módon, hogy egy meghatározott időszakra vonatkozó kompenzáció megítélésétől számított legalább egy év elteltével lehessen csak ugyanazon folyamatban lévő üggyel összefüggésben újabb időszakra vonatkozó kérelmet előterjeszteni. A rövid időszakok tekintetében benyújtott kérelmek és eljárások halmozódásának lehetővé tétele ugyanis nem célszerű. Az ilyen gyakorlat szükségtelenül terhelné az igényérvényesítési eljárást lefolytató bíróságot és ez által a különböző ügyekkel összefüggésben előterjesztett vagyoni elégtétel iránti kérelmek elbírálását is indokolatlanul lassítaná.

Ha a vizsgált bírósági eljárást befejező jogerős határozat vonatkozásában például felülvizsgálati eljárás indul a nemperes eljárás folyamatban léte alatt, akkor az addig befejezettként vizsgált ügyet a továbbiakban folyamatban lévő ügynek kell tekinteni. Ennek azért van jelentősége, mert a felülvizsgálati eljárás értelemszerűen a bírósági eljárás e törvény szerinti időtartamába beszámítható időszakot eredményezhet és ebben az esetben további vagyoni elégtételre jogosító időtartam tekintetében is igényérvényesítési jog nyílhat meg, amely akár a folyamatban lévő nemperes eljárásban, akár annak befejeződését követően külön eljárásban érvényesíthető.

A Javaslat a jogerősen befejezett bírósági eljárással kapcsolatban a nemperes eljárás megindítására a bírósági eljárást befejező jogerős határozat kézhezvételétől számított négy hónapos jogvesztő határidőt állapít meg.

12. §

A Javaslat a Pp. 114. §-ában foglaltakkal összhangban, és a nemperes eljárás sajátosságaira figyelemmel rögzíti a nemperes eljárás megindításához szükséges kérelem kötelező tartalmi elemeit.

Az EJEK előtti és a hazai eljárások párhuzamosságának elkerülése érdekében a Javaslat a fél számára közzé teszi a kötelezettséget ír elő azzal kapcsolatban, hogy a kérelemben megjelölt bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatban általa kezdeményezett eljárás az EJEK előtt van-e, vagy volt-e folyamatban. Ha a fél igenlően nyilatkozik, akkor a kérelemben nyilatkoznia kell az EJEK eljárás ügyszámáról, valamint, ha az EJEK a vizsgált eljárással kapcsolatban már meghozta az eljárást befejező határozatát, akkor e határozatot is csatolni kell a kérelemhez.

13. §

A Javaslat a nemperes eljárás hatékony és gyors lefolytatása érdekében a bíróság általános

intézkedési kötelezettségének határidejét legfeljebb tizenöt napban határozza meg, valamint rögzíti azokat a hivatalból teljesítendő cselekményeket, amelyek a bíróság részéről az eljárás eredményes lefolytatásához feltétlenül szükségesek.

Az EJEK előtti és a hazai eljárások párhuzamos lefolytatásának elkerülése érdekében a Javaslat szerint a bíróság hivatalból vizsgálja, hogy van-e folyamatban az EJEK előtt a kérelemben megjelölt bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatban a kérelmező által kezdeményezett eljárás.

A Javaslat nem ismétli meg a kérelem visszautasításának Pp. 176. § szerinti eseteit, tekintettel arra, hogy e rendelkezések a Javaslat rendelkezése értelmében mögöttesen irányadók a nemperes eljárásban is. Ugyanakkor meghatároz egy további visszautasítási okot.

Ha ugyanis a bíróság folyamatban lévő bírósági eljárással kapcsolatban a bírósági eljárás meghatározott szakasza vonatkozásában a fél számára jogerős határozatában vagyoni elégtételt ítél meg, a fél ugyanezen folyamatban lévő bírósági eljárással kapcsolatban csak a vagyoni elégtétel tárgyában hozott érdemi határozat jogerőre emelkedésétől számított egy év elteltével terjeszthet elő ismételt vagyoni elégtétel megfizetése iránti igényt. Ha egy éven belül terjeszti elő a további vagyoni elégtétel megfizetésére irányuló igényét, a kérelmet vissza kell utasítani, ami azonban nem akadályozza annak, hogy az egyéves határidő elteltét követően a fél igényét érvényesítse. A rövid időszakok tekintetében benyújtott kérelmek és eljárások halmozódásának lehetővé tétele ugyanis nem célszerű. Az ilyen gyakorlat szükségtelenül terhelné az igényérvényesítési eljárást lefolytató bíróságot és ez által a különböző ügyekkel összefüggésben előterjesztett vagyoni elégtétel iránti kérelmek elbírálását is indokolatlanul lassítaná.

14. §

A Javaslat az ellenirat írásbeli benyújtására harminc napos határidőt biztosít, amely határidő a kérelem kézbesítésével veszi kezdetét. Indokolt esetben – például a vizsgált bírósági eljárás bonyolultsága esetén, vagy a terjedelmes iratanyag áttekintése érdekében – lehetőség van e határidő meghosszabbításának kérelmezésére. A határidőnek azonban legfeljebb tizenöt nappal történő meghosszabbítása engedélyezhető, a nemperes eljárás időszerűségének tartása érdekében. A Javaslat továbbá a Pp. 114. §-ában foglaltakkal összhangban, és a nemperes eljárás sajátosságaira figyelemmel tételesen rögzíti az ellenirat kötelező tartalmi elemeit.

15. §

Az ellenirat előterjesztését követően a két alapirat (kérelem, ellenirat) alapján, ha a bíróság az ügy körülményeire, sajátosságaira tekintettel szükségesnek tartja, hivatalból, vagy a kérelmező, illetve a kérelmezett indítványára újabb nyilatkozattételére, okiratcsatolásra hívhat fel. A Javaslat ugyan nem állapít meg törvényi határidőt a további iratok benyújtásával kapcsolatban, de a bíróságot köti az eljárást befejező érdemi határozatának meghozatalára nyitva álló három hónapos határidő, amely az ellenirat beérkezésével veszi kezdetét.

A bíróság érdemi döntésének meghozatalával kapcsolatos szabályok között helyezkednek el

mindazok a különös szabályok, amelyek a bírósági igényérvényesítés keretében való elbírálás esetén további szempontok mérlegelését engedik meg. E szempontok hatást gyakorolhatnak az alapul fekvő bírósági eljárás figyelembe vehető időtartamára, ez által a vagyoni elégtétel mértékére. A bíróság által általánosan vizsgálendő szempont az, hogy a bírósági eljárásban félnek minősülő kérelmező, valamint a bírósági eljárást lefolytató bíróság eljárási cselekménye, illetve mulasztása mennyiben járult hozzá az eljárás elhúzódásához. Azt vizsgálja a bíróság – a kérelem és az ellenirat korlátai között –, hogy az alapul fekvő bírósági eljárás során volt-e olyan időszak, amely akár a kérelmező, akár a vizsgált bírósági eljárásban eljáró bíróság érdekkörében felmerülő, elhárítható ok miatt szükségtelenül telt el. A vagyoni elégtétel elbírálására jogosult bíróságnak a kérelmező érdekkörébe tartozó ilyen téltlenségi időszakot le kell vonnia a bírósági eljárás időtartamából. Ilyen időszak lehet, ha az ellenérdekű felek a vizsgált eljárás szünetelését közösen kérték, azaz saját akaratukból nem haladt előre a folyamatban lévő eljárás. Ilyen időszak lehet az is, ha a keresetlevél többszöri visszautasítására (annak érdemi vizsgálatát megelőzően) azért került sor, mert a fél a bíróság hiánypótlási felhívása ellenére nem pótolta kérelme hiányosságait. A bíróság érdekkörében felmerült szükségtelen téltlenségi időszakot pedig akkor kell levonni a bírósági eljárás időtartamából, ha a kérelmező a vizsgált bírósági eljárásban jogszabály által biztosított lehetősége ellenére nem nyújtott be kifogást az eljárás elhúzódása miatt.

16. §

A Javaslat meghatározza a nemperes eljárás sajátosságaiból fakadó speciális eljárási szabályokat, amelyek elősegítik az eljárás gyorsabb lefolytatását is. A törvényjavaslat egyrészt kizárja a nemperes eljárás szünetelését a felek megegyezése alapján, másrészt a Pp. 121. § (1) bekezdés c)–f) pontjában meghatározott esetekre vonatkozóan meghatározza a szünetelés maximális törvényi határidejét is, annak érdekében, hogy az eljárásban minél hamarabb döntés születhessen.

17. §

A Javaslat az EJEB előtti eljárás és a nemperes eljárás párhuzamos lefolytatásának elkerülése érdekében eljárás felfüggesztő okként határozza meg, ha a vizsgált bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatban az EJEB előtt a kérelmező által kezdeményezett eljárás van folyamatban. Ez alól kivételt képez, ha a kérelem visszautasításának van helye azokban az esetekben, amikor az EJEB a nemzeti jogorvoslat igénybevételének lehetőségére tekintettel, az ügyvel összefüggő kérelmek vizsgálatának felfüggesztéséről, azok elfogadhatatlannak nyilvánításáról dönt, vagy a nemzeti jogorvoslat kimerítésének szükségességére vonatkozó álláspontjáról bármilyen módon értesítést küld vagy tájékoztatást tesz közzé.

18. §

A vagyoni elégtétellel kapcsolatos igény észszerű időn belül történő elbírálását szolgálja az a szabály, amely szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú nemperes eljárást érdemben befejező végzés elleni fellebbezést negyvenöt napon belül, az egyéb végzések elleni fellebbezést harminc

napon belül bírálja el.

A Javaslat rögzíti továbbá, hogy a nemperes eljárást befejező jogerős érdemi határozatnak ugyanaz a hatálya, mint a jogerős ítéletnek, azaz a vagyoni elégtétel tárgyában született döntés *res iudicata*-nak minősül, az elbírált jog a továbbiakban bírósági vagy egyéb úton vitássá nem tehető.

19. §

E rendelkezés tartalmazza a Javaslat végrehajtását szolgáló kormányrendelet megalkotásához szükséges felhatalmazó rendelkezést.

20. §

Hatályba léptető rendelkezés. A hatálybalépés időpontja a törvényi rendelkezések alkalmazására való felkészüléshez szükséges időtartam figyelembevételével került meghatározásra.

21. §

A Javaslat átmeneti rendelkezést tartalmaz. Rögzíti, hogy mind a törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő, mind az azt követően indult bírósági polgári peres eljárásokkal összefüggésben érvényesíthető az eljárás elhúzódása miatti vagyoni elégtétel iránti igény, ha annak e törvény szerinti feltételei fennállnak. A Javaslat értelemszerűen mind a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, mind a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény alapján még folyamatban lévő, elhúzódó ügyekkel kapcsolatban alkalmazandó.

A Javaslat ugyanakkor a 2022. december 31. napjáig tartó, egy éves, a fokozatos felkészülést elősegítő átmeneti időszakban kizárólag jogerősen befejezett bírósági eljárások vonatkozásában engedi meg az igényérvényesítést. A Javaslat szerinti folyamatban lévő ügyekkel kapcsolatban átmeneti jelleggel vagyoni elégtétel iránti igény nem érvényesíthető. Ha tehát a Javaslat hatályba lépésekor folyamatban lévő ügy 2022. év folyamán e Javaslat rendelkezései szerint jogerősen befejeződik, akkor megnyílik az igényérvényesítés lehetősége, azonban a még folyamatban lévőnek minősülő ügy elhúzódása miatt 2022. évben igény nem érvényesíthető.

A Javaslat egy arra vonatkozó átmeneti szabályt is megállapít, hogy a bírósági eljárás észszerű időn belüli befejezéséhez való jog megsértése miatt a Javaslat hatálybalépését megelőzően az EJEB-hez benyújtott kérelmek kapcsán milyen feltételek mellett kerülhet sor a Javaslat által bevezetésre kerülő hazai igényérvényesítési eljárás megindítására. Eszerint az EJEB előtt korábban megindított, de még el nem bírált ügyekkel összefüggésben a nemperes eljárás megindításának két feltétele van. Az egyik feltétel, hogy az adott ügyben az EJEB legkésőbb a Javaslat hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette a kérelmet, a másik feltétel pedig, hogy a kérelem EJEB-hez történő benyújtásakor még nem telt el az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 35. cikkének 1. bekezdésében meghatározott, az adott ügy vonatkozásában alkalmazandó határidő.

22. §

A Javaslat az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításával a bírósági polgári peres eljárások elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítésének megkönnyítése érdekében tárgyi illetékfeljegyzési jogot állapít meg, amely alapján az eljárás kezdeményezésekor nem kell az illetéket megfizetni. Az eljárás kezdeményezőjét csak akkor terheli illetékfizetési kötelezettség, ha az eljárást alaptalanul kezdeményezte.